

Vybereme si pestrrou krajinu nebo pustinu?

Přes půlstoletí probíhající intenzifikace zemědělství zásadně proměnila a stále mění naši krajinu a biodiverzitu. Plošná degradace kulturní krajiny, utvářené v našich zemích po staletí, odstartovala v druhé polovině dvacátého století v důsledku znárodnování, vysídlení Sudet, kolektivizace a socializace venkova. Tomuto procesu významně napomohla rychle postupující industrializace zemědělství. Možnosti se zdály být neomezené, pro dosažení co největších výměr zcelených pozemků, zmizelo 30 000 km liniové zeleně, 800 000 km mezí, 35 000 hektarů remízů či 120 000 km polních cest. V mimořádném rozsahu byla zničena vodozádržnost krajiny odvodněním milionu hektarů a utužením obdělávané půdy, vysušením dvou třetin mokřadů a regulací více než třetiny délký vodních toků.

Bohužel, společenské změny po roce 1989 kýžený pozitivní zvrát ve velkovýrobním zemědělském hospodaření nepřinesly. Překážkou bylo ve většině případů již nevratné odtržení rodin bývalých hospodářů od půdy, dodnes nevypořádané restituce a zvolený způsob privatizace. Naopak se přidaly další negativní jevy, často kvůli nesprávně nastaveným státním subvencím či politikám. Mezi ně patří zejména opouštění obtížně obhospodařovatelných ploch, vysoká chemizace, zvětšující se mechanizace a snižování obsahu organické hmoty v půdě. Vysoké dávky pesticidů a dlouhodobé nenávratné odebrání organické hmoty souvisí s nárůstem ploch energetických plodin a významným poklesem živočišné výroby, kdy seno, sláma či kukuřice místo k dobytku putují do bioplynových stanic. Nemůžeme se dnes divit, že krajina s natolik poškozenými retenčními schopnostmi nedokáže odolávat projevům probíhající klimatické změny.

Dalším projevem intenzivního zemědělství je ztráta mozaikovitosti – pěstování stejné plodiny na rozlehlých lánech. Společně s výše uvedenými vlivy je jedním z hlavních důvodů prudkého poklesu biodiverzity. V české zemědělské krajině tak dnes podle sledování ornitologů žije o třetinu méně ptáků než v roce 1982 a pokles hmyzu je alarmující.

Mnoho let funguje řada dotačních programů a předpisů zacílených na pozitivní změny v krajině, je však zjevné, že bez změn v nastavení zemědělských subvencí nemohou být dostatečné. Právě teď se diskutuje příští podoba společné zemědělské politiky. Vědci, vo-

dohospodáři a ochránci přírody po změnách volají (většinou neúspěšně) mnoho let. Avšak dnes, kdy čelíme čím dál častěji povodním, dlouhotrvajícím periodám sucha a lidé vnímají, že v krajině chybějí motýli, koroptve či skřivani polní (více se této problematice věnujeme uvnitř čísla), by mohla být větší šance změny prosadit. Je nadějně, že si je přeje také stále více sedláků. Pokud se podaří více přizpůsobovat hospodaření podmínkám daného stanoviště, upřednostňovat extenzivní produkční formy a více podporovat rodinné farmy, máme šanci se opět přiblížit mnohotvárné, druhově bohaté kulturní krajině s velkou retenční schopností. Jsem přesvědčen, že nemáme na výběr, opakem je totiž vývoj směrem k nehostinné pustině, a to nejen pro skřivany.

Pavel Pešout

První číslo vyšlo v roce 1946
Ochrana přírody 4/2018 Ročník 73
Vychází 6× ročně
Cena ve stánkovém prodeji 49 Kč
Roční předplatné 234 Kč
 Časopis státní ochrany přírody
 The Nature Conservation Journal

© AOPK ČR, 2018 Všechna práva vyhrazena.
 Žádná část tohoto časopisu nesmí být reprodukována či šířena bez písemného souhlasu vydavatele.
 ISSN 1210-258X

Evidováno MK ČR pod e. č. E 6001

Vydává
 AOPK ČR, Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha
 a SJ ČR, Květnové nám. 3, 252 43 Příhonice
 s podporou Správy Krkonošského národního parku, Správy NP Šumava, Správy NP Podyjí, Správy NP České Švýcarsko

Šéfredaktor RNDr. Zdeněk Patzelt
Redakční rada RNDr. Libor Ambrozek ●
 Mgr. Jiří Bašta ● prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc. ● Ing. Karel Drbal ● Mgr. Svatava Havelková ● Ing. Michael Hošek ● prof. RNDr. Jakub Hruška, CSc. ● Mgr. et. Mgr. Karel Chobot, Ph.D. ● doc. RNDr. Ladislav Miko, Ph.D. ● JUDr. Svatomír Mlčoch ● Ing. Jan Moravec ● RNDr. František Pelc (předseda) ● Ing. Pavel Pešout ● RNDr. Jan Plesník, CSc. ● RNDr. František Pojer ● Ing. Martin Starý ● Ing. Jakub Šafránek ● Ing. Martin Škorpík ● Mgr. Karolína Šulová ●

Adresa redakce
 Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11 – Chodov
 tel. 283 069 136, 283 069 111, fax 283 069 247
 ochrana.prirody@nature.cz
 www.casopis.ochranaprirody.cz
 www.nature.cz

Distribuci pro předplatitele v ČR
 jménem vydavatele zajišťuje firma SEND, s. r. o.,
 Ve Žilbku 1800/77, hala A3, 193 00 Praha 9;
 tel. 225 985 235, GSM 777 728 757
 send@send.cz, www.send.cz
Objednávky do zahraničí
 vyřizuje Agentura ochrany přírody a krajiny ČR,
 tel. 283 069 127
 predplatne@nature.cz
Tisk Tiskárna Unipress, s. r. o.
Grafická úprava a sazba SITCON MEDIA, s. r. o.
Korektury Radmila Pavelková

Toto číslo vychází 23. 8. 2018

Kompletní čísla časopisu a podrobný seznam literatury najdete na
www.casopis.ochranaprirody.cz.

